

Replik: Våra kritiker missar viktig skolforskning

Svenska Dagbladet den 15 februari 2016

Vår artikel om effekterna av New Public Management (NPM) i skolan (SvD Debatt 8/2) har åtföljts av två repliker. I den första repliken anklagar Sten Svensson och Daniel Suhonen oss för att vara "närmast religiöst övertygade". Enligt dessa debattörer "vill [vi] inte inse" att marknaden och NPM har skapat problemen i svensk skola (SvD Debatt 9/2).

Men vem är det egentligen som är religiös? Vi baserar vår artikel på en SNS-rapport, där vi går igenom ett hundratal empiriska studier om effekterna av information och NPM i skolsystemet. En av oss (Heller Sahlgren) har i en annan bok analyserat flera hundra studier, svenska och internationella, om val och konkurrens i skolsystemet.

Var är Svenssons och Suhonens forskningsgenomgångar? Var finns studierna som visar att NPM har orsakat försämringarna i skolan? Deras replik är full av dimridåer och halmgubbar, men saknar helt hänvisningar till vad forskningen säger.

Det är tråkigt att Svensson och Suhonen inte tycks förstå eller vilja diskutera den empiriska forskningen kring NPM. De skriver att "enskilda skolor" – de högpresterande – kanske gynnas av konkurrens och av att resultaten offentliggörs, men att "förlorarskolorna" – de lågpresterande – inte gör det.

Men detta är inte vad forskningen säger. I Storbritannien har nationalekonomer analyserat effekterna av att Wales i början av 2000-talet avskaffade skolrankingarna som infördes på 1990-talet. De finner att resultaten sjönk i Wales jämfört med England på grund av detta – vilket delvis har gjort att Wales idag presterar sämre än England i Pisa. Dessutom finner de att likvärdigheten också sjönk, eftersom de högst presterande skolorna i Wales inte påverkades av reformen.

Likaså indikerar annan engelsk forskning att det, tvärtom vad Svensson och Suhonen påstår, framförallt är de lägst presterande skolorna som höjer sig på grund av skolinspektioner. I Sverige finner forskare också att friskolekonkurrensen har gynnat elever i kommunala skolor lika mycket som elever i friskolor. Friskolor är inte mer (eller mindre) effektiva än kommunala skolor, men deras konkurrens höjer resultaten för alla. Dessa forskare finner även att friskolekonkurrensen har minskat Sveriges fall i den internationella undersökningen Timss – inte ökat det.

Detta är endast ett par exempel. Våra böcker innehåller många fler studier som ger stöd för att NPM har små till medelstora positiva effekter inom skolan.

Svensson och Suhonen verkar med andra ord inte veta vad de pratar om.

Den andra repliken, av Göran Hestner, är mer resonerande, men även den helt befriad från empirisk evidens (SvD Debatt 10/2). Hestners bärande argument är att vår plädering för NPM "vilar på inkorrekta antaganden om mänskligt beslutsfattande". Problemet är igen att vår artikel, liksom våra underliggande böcker, vilar på hundratals empiriska studier. Att avfärda allt detta i en teoretisk handvändning håller inte – speciellt eftersom empirin inte stödjer Hestners teori.

Vi är rädda för att replikerna på vår debattartikel illustrerar ett allvarligt problem: att kunskap, forskning och evidens står så lågt i kurs i skoldebatten. Det är paradoxalt att en debatt om vad som värnar utbildningskvalitet kan frikopplas från fakta och empiriska studier i ämnet. Endast en evidensbaserad skolpolitik har förutsättningar att vända de svenska elevernas svaga kunskapsutveckling.

Gabriel Heller Sahlgren, doktorand

London School of Economics och Institutet för Näringslivsforskning (IFN)

Henrik Jordahl, docent

IFN